

Juni 2005

Regeringens redegørelse om beredskabet

Sammenfatning

- Som opfølgning på National Sårbarhedsudredning har regeringen i dag offentliggjort sin overordnede politik for beredskabsområdet med overskriften: "Et robust og sikkert samfund - regeringens politik for beredskabet i Danmark", der fastlægger de overordnede retningslinier for det videre beredskabsarbejde.
- Regeringens politik på beredskabsområdet vil blandt andet danne grundlag for en lang række konkrete initiativer og tiltag i 2005, herunder ikke mindst i relation til implementeringen af beredskabsforliget for perioden 2003 - 2006, af forsvarsforliget for perioden 2005 - 2009, samt opfølgningen på anbefalingerne i National Sårbarhedsudredning.
- Ved kongelig resolution af 19. januar 2004 blev ressortansvaret for det statslige redningsberedskab og forsvaret samlet under forsvarsministeren pr. 1. februar 2004. Samtidig hermed nedsatte regeringen en arbejdsgruppe vedr. samling af det statslige redningsberedskab og forsvaret. På baggrund af arbejdsgruppens anbefalinger, har regeringen bl.a. besluttet, at tage skridt til at samle det statslige redningsberedskab og forsvaret yderligere samt at etablere et fælles CBRN-institut.
- Som opfølgning på sårbarhedsudredningen har regeringen besluttet at etablere en national operativ stab for at styrke koordinationen mellem Rigspolitiet, Forsvarskommandoen, Beredskabsstyrelsen og andre civile myndigheder ved større hændelser og kriser i Danmark.
- Baseret på erfaringer fra flodbølgekatastrofen i Sydøstasien vil der som nævnt i regeringsgrundlaget blive etableret en international operativ stab med forankring i Udenrigsministeriet bestående af alle berørte danske myndigheder for at sikre hurtig og effektiv hjælp i fremtidige situationer.
- Beredskabsmyndighedernes nuværende radiosystemer opfylder beredskabsmyndighedernes daglige behov for radiokommunikation, men det vurderes, at der kan være behov for at styrke radiokommunikationen ved større katastrofesituationer. Derfor har regeringen nedsat et tværministerielt udvalg, der skal udarbejde et oplæg til etablering af et nyt landsdækkende radiokommunikationssystem, således at der i begyndelsen af 2006 kan træffes beslutning herom.
- Som opfølgning på sårbarhedsudredningen er der udarbejdet en udviklingsplan for en løbende og koordineret overvågning og vurdering af samfundets sårbarhed og en løbende opfølgning på væsentlige konstaterede sårbarheder. En enhed i Beredskabsstyrelsen har igangsat udarbejdelsen af en national sårbarhedsrapport, der følger op på anbefalingerne. Rapporten vil foreligge inden årets udgang

1. Indledning

I de senere år er der sket en yderligere omstilling af beredskabets opgaver og kapaciteter fra krig til fredstidskatastrofer, herunder f.eks. naturkatastrofer og terrorhændelser, således at beredskabet i dag tager udgangspunkt i det fredsmæssige beredskab. Denne udvikling skal bl.a. ses i sammenhæng med den ændrede sikkerhedspolitiske situation og terrorangrebene i USA 2001 og Madrid 2004.

Denne ændring betyder, at det ikke længere altid giver mening at sondre mellem militære og civile trusler. Som en konsekvens heraf overførte regeringen beredskabsområdet pr. 1. februar 2004 fra indenrigs- og sundhedsministerens til forsvarsministerens ressort. Herefter er en stor del af de relevante kompetencer og kapaciteter til at varetage opgaverne vedrørende samfundets beredskab (totalforsvaret) samlet under Forsvarsministeriet. Der er herved skabt grundlag for en mere koordineret udnyttelse af samfundets beredskabsressourcer samt et styrket samspil mellem det civile og det militære beredskab, bl.a. med mulighed for et samlet kapacitetstræk. Målet er at sikre et sammenhængende beredskab, der kan forebygge, begrænse og afhjælpe skader på personer, ejendom og miljøet ved alle slags ulykker og katastrofer. Dette øgede samarbejde har allerede vist sig fordelagtigt i forbindelse med indsatserne ved orkanen i januar i år, flodbølgekatastrofen i Sydøstasien i december og fyrværkeriulykken i Seest i november 2004, hvor der var indsat en lang række forskellige kapaciteter fra det samlede danske beredskab.

Med den politiske aftale om redningsberedskabet efter 2002, herunder bl.a. gennemførelsen af en national sårbarhedsudredning, og den politiske aftale om forsvarets ordning 2005 – 2009, hvormed der er sat fokus på totalforsvaret, er dette mål godt i gang med at blive indfriet.

2. Udviklingen i den civile sektors beredskab efter sårbarhedsudredningen

Med henblik på at skabe et samlet overblik over samfundets sårbarhed og beredskab har et bredt sammensat udvalg udarbejdet en national sårbarhedsudredning, der blev offentliggjort af regeringen den 20. januar 2004. Udredningen viser, at Danmark har et velfungerende beredskab og en velfungerende krisestyringsorganisation. Udredningen påviser samtidig, at det nye asymmetriske, dynamiske og uforudsigelige trusselsbillede stiller øgede krav til beredskabets samlede omstillingsevne og koordination.

Dette understreges af sårbarhedsudredningens anbefalinger, der bl.a. har medført følgende særlige initiativer:

- Regeringen har udarbejdet en overordnet politik for beredskabsområdet: ”Et robust og sikkert samfund - regeringens politik for beredskabet i Danmark.
- Der er udarbejdet en udviklingsplan for en løbende og koordineret overvågning og vurdering af samfundets sårbarhed og en løbende opfølgning på væsentlige konstaterede sårbarheder. En enhed i Beredskabsstyrelsen har igangsat udarbejdelsen

af en national sårbarhedsrapport, der følger op på anbefalingerne. Rapporten vil foreligge inden årets udgang

- Med henblik på at styrke koordinationen af den operative indsats har regeringen besluttet, at der skal etableres en national operativ stab.
- For at styrke koordinationen af beredskabsplanlægningen udarbejder Beredskabsstyrelsen et udkast til vejledning om beredskabsplanlægning til myndigheder m.fl. på det centrale niveau. En enkel model for sårbarheds- og risikoanalyse vil være en integreret del af vejledningen. Denne vejledning skal indgå som en del af et sammenhængende planlægningssystem bestående af en national beredskabsplan og en vejledning om planlægning af kommunernes og amternes beredskab.
- Et andet initiativ for at sikre koordinationen og en tættere sammenhæng i beredskabsplanlægningen er taget med nedsættelsen af 6 faglige koordinationsfora, der beskæftiger sig med følgende beredskabs- og emneområder: Energi, IT og tele, transport, økonomisk sikkerhed, indsatsberedskaber, CBRN-spredning af og påvirkning fra farlige (skadevoldende) stoffer (agens) samt koordination af beredskabsplanlægning og krisekommunikation.

3. Samling af forsvaret og det statslige redningsberedskab

Et væsentligt skridt henimod helhedssyn og et sammenhængende beredskab blev taget ved samlingen af det statslige redningsberedskab og forsvaret.

Ved kongelig resolution af 19. januar 2004 blev ressortansvaret for det statslige redningsberedskab og forsvaret samlet under forsvarsministeren pr. 1. februar 2004. Forsvarsministeriet blev efterfølgende omorganiseret således, at den operative indsættelse af forsvaret og det statslige redningsberedskab er samlet i et kontor, mens det statslige redningsberedskabs myndighedsopgaver er placeret i et nyetableret kontor, der tillige beskæftiger sig med udvikling af totalforsvaret.

Denne overordnede samling under et ministerium har allerede medført øget koordination og samarbejde om mange opgaver, herunder bl.a. uddannelsessamarbejde om de nye totalforsvarsværnepligtige, udbygning af den ressourcedatabase, der blev etableret som led i ”terrorpakkerne”, og samarbejde omkring nationale indsatser, som f.eks. i forbindelse med fyrværkeriulykken i Seest, og internationale indsatser, som f.eks. ved flodbølgekatastrofen i Sydøstasien.

Samtidig med beslutningen om ressortoverførelsen blev det besluttet, at der skulle nedsættes en arbejdsgruppe med henblik på udarbejdelse af et oplæg til, hvordan en yderligere samling af det statslige redningsberedskab og forsvaret kan gennemføres.

Arbejdsgruppen har været sammensat af repræsentanter for Forsvarsministeriet (formand), Finansministeriet, Justitsministeriet, Indenrigs- og sundhedsministeriet, Forsvarskommandoen, Hjemmeværnskommandoen, Beredskabsstyrelsen og Rigspolitechefen. Økonomistyrelsen har på konsulentbasis bistået arbejdsgruppen. Arbejdsgruppen har afsluttet sit arbejde den 9. februar 2005.

Arbejdsgruppen peger bl.a. på, at der inden for det statslige redningsberedskabs støttestrukturer er en række muligheder for samling med forsvarets funktionelle tjenester vedrørende administration af personel, materiel, regnskab, bygninger og etableringer samt sundhed. Herudover foreslås det, at det undersøges nærmere, om der kan foretages en samling af flere af forsvarets, hjemmeværnets og det statslige redningsberedskabs skoler, og om der i øvrigt kan ske en samtænkning af uddannelsesvirksomheden i forsvaret, hjemmeværnet og det statslige redningsberedskab.

Arbejdsgruppen anbefaler endvidere, at der under Forsvarsministeriet etableres et CBRN-institut, der varetager alle CBRN-specialopgaver relateret til sikkerhedsmæssige trusler. CBRN-instituttet bør tage udgangspunkt i det biologiske og kemiske sikkerhedsberedskab, der er etableret mellem forsvaret og Statens Serum Institut, og at et sådant institut placeres på Statens Serum Institut.

Det vurderes, at der ved de ovenfor anførte samlinger og samarbejder vil være en række faglige-, styrings- og koordineringsgevinster samt økonomiske gevinster.

Det er hensigten, at samtlige anbefalinger er endeligt implementeret i 2008.

4. National Operativ Stab og international operativ stab

National Operativ Stab

I den nationale sårbarhedsudredning peges der på, at det er væsentligt at sikre, at det samlede krisestyringssystem løbende er tilpasset de aktuelle trusler og risici. Regeringen har derfor besluttet, at der skal etableres en national operativ stab.

Det danske beredskab bygger på sektoransvaret, som indebærer, at den myndighed eller organisation, der har ansvaret for et område under normale forhold, også har ansvaret for nødvendige forebyggende og afhjælpende foranstaltninger i forbindelse med større hændelser.

Det er derfor afgørende, at der er det nødvendige samarbejde mellem de involverede aktører med henblik på, at der i forbindelse med store katastrofer sker et optimalt træk på de eksisterende ressourcer.

I 2003 blev det besluttet, at der på det regionale niveau skulle etableres stabe med repræsentanter for beredskabsmyndighederne til at varetage koordinationsopgaver i forbindelse med større ulykker og katastrofer, hvor der vurderes at være behov for tværgående koordination, og som ikke kan løses alene på lokalt niveau.

Der eksisterer imidlertid ikke i dag en permanent, national overbygning på de regionale stabe, der kan sikre den nødvendige koordinering på nationalt plan i forbindelse med hændelser, som har et omfang, der overstiger, hvad der kan løses inden for de enkelte regioners ressourcer, eller hvor koordination på nationalt plan er påkrævet.

Regeringen vil derfor etablere en national operativ stab for at styrke koordinationen mellem Rigspolitiet, Forsvarskommandoen, Beredskabsstyrelsen og andre civile myndigheder ved større hændelser og kriser i Danmark.

Den operative stab skal som sin hovedopgave varetage koordinationsopgaver i forbindelse med større hændelser og katastrofer, herunder terrorhandlinger, i Danmark. Stabens helt centrale opgave vil i sådanne situationer være at skabe og opretholde et overblik med henblik på at tilvejebringe et relevant beslutningsgrundlag og skabe grundlag for den fornødne koordination og prioritering af både opgaveløsning og ressourcer.

Den nationale operative stab, der som udgangspunkt er forankret ved Rigspolitiet, vil bestå af de centrale beredskabsaktører, dvs. Rigspolitichefen, Forsvarskommandoen og Beredskabsstyrelsen. En række andre aktører vil – afhængig af karakteren af den konkrete indsats – kunne indkaldes på ad hoc basis.

International operativ stab

Baseret på erfaringer fra flodbølgekatastrofen i Sydøstasien vil der som nævnt i regeringsgrundlaget blive etableret en international operativ stab med forankring i Udenrigsministeriet bestående af alle berørte danske myndigheder for at sikre hurtig og effektiv hjælp i fremtidige situationer.

National beredskabsplan

Et yderligere led i tilpasningen af det samlede krisestyringssystem er den nationale beredskabsplan., som blev udarbejdet af Forsvarskommandoen, Rigspolitichefen og Beredskabsstyrelsen efter terrorangrebene i USA den 11. september 2001. Formålet var at få udarbejdet en beredskabsplan, der kan bidrage til at skabe overblik over det samlede nationale beredskabs opbygning og ansvar. Planen blev afprøvet under en krisestyringsøvelse i november 2003.

Den nationale beredskabsplan er retningsgivende for den nødvendige videre planlægning ved de forskellige ansvarlige myndigheder på alle niveauer samt for uddannelses- og øvelsesvirksomhed. Et centralt element er introduktionen af nationale beredskabsniveauer med det formål at styrke koordination og kommunikation.

Den reviderede nationale beredskabsplan vil på ny blive afprøvet under krisestyringsøvelsen, der afholdes i november 2005 (KRISØV05).

5. Radiokommunikation

Beredskabsmyndighedernes nuværende radiosystemer opfylder beredskabsmyndighedernes daglige behov for radiokommunikation, men det er vurderingen, at der kan være behov for at styrke radiokommunikationen ved større katastrofesituationer.

Regeringen har på den baggrund nedsat et tværministerielt udvalg, der skal udarbejde et oplæg til etablering af et nyt landsdækkende radiokommunikationssystem for det samlede beredskab, herunder:

- Fremkomme med et forslag til teknisk løsning af det tværsektorielle radiokommunikationsbehov mellem beredskabsmyndighederne.
- Ved inddragelse af konsulenter komme med forslag til en forretningsmodel for et nyt radiokommunikationssystem, herunder eksplicit beskrive de økonomiske konsekvenser af teknologivalget.
- Beskrive behov for forandringer i beredskabsmyndighedernes organisation og arbejdsprocesser, som vurderes at være nødvendige for at opnå en så effektiv tværgående kommunikation med et nyt radiokommunikationssystem som muligt.
- Beskrive effektiviseringer, som anvendelsen af et nyt radiokommunikationssystem vil kunne skabe grundlag for at gennemføre i de berørte myndigheder.

Målet er, at der dels i begyndelsen af 2006 kan træffes beslutning om det fremtidige radiokommunikationssystem, herunder med et forslag til en projektorganisation, som skal stå for udarbejdelse af en implementeringsplan, dels at den efterfølgende udrulning af systemet kan iværksættes i 2007.

6. Internationalt samarbejde

I lyset af det ændrede trusselsbillede er der også på internationalt plan udtrykt et ønske om at styrke beredskabet, ikke mindst i EU-regi, hvor samarbejdet på civilbeskyttelsesområdet siden 2001 er blevet væsentligt opprioriteret.

EU's fællesskabsordning

EU vedtog i oktober 2001 en såkaldt fællesskabsordning, som har til formål at sikre bedre muligheder for gensidig bistand mellem EU-landene ved større katastrofer og sikre koordineret bistand ved katastrofer i lande uden for EU, herunder i forbindelse med civil krisestyring. Danmark har stillet beredskabsressourcer til rådighed i form af såvel mandskab som materiel inden for brand, redning og miljø samt en række specialister inden for andre områder. Som led i ordningen har Kommissionen oprettet et monitorerings- og informationscenter, der kan agere 24 timer i døgnet. Ordningen har været aktiveret ved mange hændelser, herunder bl.a. i forbindelse med de store skovbrande i Sydeuropa i sommeren 2003, ved jordskælvene i Iran og Marokko og senest ved flodbølgekatastrofen i Sydøstasien.

Danmark har på den baggrund bidraget med en række konkrete udviklingsforslag med henblik på at sende et klart signal om den betydning, som regeringen tillægger behovet for en beskyttelse af den enkelte borgers sikkerhed og tryghed. Som opfølgning på terrorangrebet i Madrid i 2004 præsenterede statsministeren en række konkrete forslag til et styrket samarbejde, og den aktive danske profil er senest fulgt op i januar 2005 af den danske udenrigsminister med et forslag om et styrket og modulopbygget EU-beredskab.

I forslaget anbefales således et modulkoncept, der vil kunne bestå af kendte ressourcer fra medlemsstaterne, og som sammensættes ud fra aftalte standarder og principper. Konceptet kan anvendes ved et bredt udsnit af katastrofer, herunder f.eks. jordskælv, oversvømmelser, olieforurening, skovbrande, terrorisme etc.

Kommissionen vil i efteråret 2005 fremlægge forslag til et nyt og styrket program for civilbeskyttelse i EU, der skal træde i kraft i 2007. Det danske modulforslag er indarbejdet i Kommissionens udkast.

IHP-samarbejdet

Danmark har en lang tradition for også på beredskabsområdet at yde humanitær bistand til udlandet, og Beredskabsstyrelsen har i en årrække deltaget i internationale indsatser i forbindelse med natur- og menneskeskabte katastrofer.

I midten af 90'erne indgik Beredskabsstyrelsen en operationel samarbejdsaftale med beredskabsmyndighederne i Sverige og Storbritannien om fælles støtte til FN. Samarbejdet, der blev benævnt International Humanitarian Partnership, IHP, er en uformel gruppering uden bindende aftaler. Samarbejdet er senere udvidet med norske, finske og hollandske ressourcer.

Samarbejdet er etableret med det formål i fællesskab at kunne opstille operative moduler og deployere specialdesignet materiel og personel til brug for FN og andre internationale organisationer i forbindelse med internationale katastrofer. Eksempelvis er IHP-samarbejdet anvendt i forbindelse med FN's indsats i Irak, Afghanistan, Iran, Sudan og senest flodbølgekatastrofen i Sydøstasien.

Udviklingen af den internationale bistand til FN og andre organisationer vil fortsætte i de kommende år med opbygningen af moduler og servicepakker (bl.a. miljø, værksted og transport), der også vil kunne anvendes ved større nationale ulykker.

7. Redningsberedskabets nationale og internationale indsatser

Ikke mindst i de seneste år har det niveaudelte beredskab vist sin betydning såvel nationalt som internationalt. Det niveaudelte redningsberedskab – hvor det kommunale redningsberedskab yder førsteindsatsen, og det statslige redningsberedskab assisterer ved større, længerevarende eller mandskabskrævende ulykker – er udviklet til et fleksibelt og robust system, der kan håndtere langt størsteparten af de ulykker, som forekommer. Derfor er

det niveaudelte beredskab suppleret med ressourcer fra den øvrige del af samfundets beredskab det operative udgangspunkt i det danske beredskab.

Bam og Sydøstasien

I julen 2003 anmodede Iran det internationale samfund om hjælp efter et voldsomt jordskælv i Bam. Regeringen besluttede at sende et dansk redningshold til området. Redningsholdet blev sammensat af frivillige, værnepligtige og fastansatte fra det statslige og kommunale redningsberedskab medbringende redningshunde og avanceret rednings- og eftersøgningsudstyr specielt beregnet til indsatser i jordskælvsområder.

Som led i den massive hjælp, som det internationale samfund, herunder Danmark, ydede til landene i Sydøstasien efter tsunamien i julen 2004, forestod det statslige redningsberedskab koordineringen af støtten på beredskabsområdet, som regeringen havde besluttet at bidrage med. I dagene omkring nytår blev der sendt katastrofeekspertes til henholdsvis Maldiverne og Sri Lanka, kommunikationsudstyr og kommunikationsekspertes til et FN-krisecenter i Banda Aceh på Sumatra, vandrensingsanlæg, drikkevandscontainere og teknikere til Sri Lanka og Sumatra. Kort efter nytår sendte Beredskabsstyrelsen et ortopædkirurgisk mobilhospital og en skadestue med lægekonsultation til Banda Aceh med medicinsk, logistisk og administrativt personale.

Disse indsatser har blandt flere andre vist, at de senere års udbygning af redningsberedskabets internationale kapacitet har bidraget til at styrke Danmarks internationale anseelse og evne til at afhjælpe natur- og menneskeskabte katastrofer i udlandet. Danmark har også kunne drage mange nyttige erfaringer fra indsatserne, herunder bl.a. et behov for styrket koordination.

Brande, storm og olieforurening

Også nationalt har det niveaudelte beredskab i de seneste år stået sin prøve i forbindelse med storbrande, natur- og menneskeskabte ulykker.

Bekæmpelse af olieforureningen efter Fu Shan Hai's forlis i maj 2003 nord for Bornholm medførte en omfattende indsats for det statslige redningsberedskab. I juni 2004 hærgede en voldsom brand Stenbjerg Klitplantage vest for Thisted, som krævede en massiv indsats fra det kommunale og statslige redningsberedskab i over en uge. I begyndelsen af 2005 måtte storm- og sneberedskabet stå sin prøve, bl.a. efter den orkanlignende storm den 8. januar.

Den måske mest udfordrende opgave for redningsberedskabet var eksplosionsbranden den 3. november 2004 på N. P. Johnsens fyrværkerifabrik i Seest ved Kolding. Den udløste en meget omfattende beredskabsindsats med assistance fra hele landet og gav anledning til afprøvning af det samlede beredskab under helt ekstraordinære omstændigheder.

Umiddelbart efter ulykken iværksatte regeringen en række initiativer som følge af branden. Allerede den 4. november 2004 blev der således afholdt et indledende møde i en nyetableret arbejdsgruppe vedr. opfølgning på ulykken i Seest – det såkaldte Kulegravningsudvalg - med deltagelse af Økonomi- og Erhvervsministeriet, Forsvarsministeriet, Justitsministeriet,

Miljøministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Sikkerhedsstyrelsen, Erhvervs- og Byggestyrelsen, Beredskabsstyrelsen, politiet, Miljøstyrelsen og Arbejdstilsynet. Siden er også Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, og Københavns og Frederiksberg Kommuner kommet med.

Resultatet af arbejdsgruppens arbejde, der blev offentliggjort den 12. maj 2005, omfatter en række anbefalinger på fyrværkeriområdet, herunder bl.a. at:

- Det farligste fyrværkeri fjernes med øjeblikkelig virkning fra markedet, og reglerne om fyrværkeri tilladt for forbrugerne strammes.
- Det overvejes at begrænse salgs- og anvendelsesperioden for forbrugerfyrværkeri til perioden december til primo januar måned.
- Ved opbevaring af fyrværkeri i virksomheder med produktion og oplag af fyrværkeri tages udgangspunkt i forsvarets regler mht. afstande til anden bebyggelse m.v.
- Reglerne for opbevaring af fyrværkeri i detailhandelen skærpes, herunder sættes den maksimale oplagsmængde for opbevaring af fyrværkeri i containere i detailhandlen til 250 kg NEM (nettoeksplosivmængde).
- Kompetencen til at meddele tilladelser til salg, anvendelse og opbevaring af fyrværkeri overgår fra politiet til det kommunale beredskab.
- Der foretages en vurdering af, om der er risikovirksomheder generelt, der konkret udgør en uacceptabel risiko for omgivelserne, samt hvilke tiltag der i givet fald bør iværksættes for at nedbringe risikoen.
- Kommunerne bliver fremover bindeled mellem fyrværkerivirksomhederne (og en række risikovirksomheder generelt) og de relevante myndigheder samt den koordinerende instans myndighederne imellem.

De ovennævnte forskelligartede hændelser viser, at udviklingen af redningsberedskabet, der er en følge af den politiske aftale om redningsberedskab efter 2002, som regeringen indgik med samtlige partier i Folketinget i juni 2002, er på rette spor. Hændelserne viser samtidig, at det er vigtigt at indsamle og bearbejde erfaringerne fra sådanne hændelser med henblik på løbende at justere udviklingen af redningsberedskabet. Erfaringerne fra bl.a. fyrværkeriulykken har således vist, at områder som f.eks. uddannelse, radiokommunikation og kendskabet til sirenevarslingssystemet skal styrkes.

8. Udviklingen af terrorberedskabet

På baggrund af terrorangrebene i USA i 2001 blev det vurderet, at der var behov for at opgradere det eksisterende danske beredskab. Forskellige terrorscenarier, som omfatter risici for store civile tab, f.eks. som følge af angreb med kemiske midler, biologiske våben eller ved

angreb på nukleare anlæg, kan medføre et behov for en øget kapacitet. Regeringen besluttede derfor, at både det statslige og det kommunale redningsberedskab skulle rustes bedre mod følgerne af terrorangreb. Samtidig blev beredskabet på Statens Serum Institut styrket gennem oprettelse af et Center for Biologisk Beredskab.

Denne opgradering omfattede bl.a. en styrkelse af redningsberedskabet gennem anskaffelse af særligt redningsudstyr, nyt udstyr til kemikalieberedskabet og det nukleare beredskab, en styrket uddannelses- og øvelsesindsats med særligt sigte på terrorhandlinger og etablering af en ressourcetable, som skal gøre det muligt hurtigt at få overblik over relevante ressourcer i det samlede beredskab.

Herudover er der udviklet et mobilt ledelses- og kommunikationsmodul - LKM - for at give bedre muligheder for at kunne lede og koordinere indsatsen ved de mere sjældne, store og komplekse hændelser. LKM er udrustet med alle de tekniske hjælpemidler (IT, radiokommunikation, telefon, satellittelefon, telefax, digitale kort over Danmark etc.), som Beredskabsstyrelsen råder over. Modulet har allerede været anvendt ved et antal større indsætter, herunder bl.a. ved storbranden i Tisvilde Hegn i 2003, den truende olieforurening i Esbjerg Havn i 2004 og fyrværkeriulykken i Seest i 2004. Erfaringerne fra fyrværkeriulykken i Seest viste bl.a., at kendskabet til anvendelsen af LKM skulle styrkes. Derfor har Beredskabsstyrelsen taget initiativ til, at LKM dels indgår i uddannelsen af beredskabsmyndighederne, dels præsenteres i forbindelse med særlige arrangementer. Der er ligeledes indsat en politiradio i LKM for at styrke denne del af radiokommunikationen.

Beredskabets kapaciteter til brug for terrorsituationer, hvor der er risiko for biologiske og kemiske stoffer, blev bl.a. testet ved pulveralarmen på Christiansborg i januar 2005. Beredskabsstyrelsens center i Næstved opstillede en rensefacilitet, hvor Beredskabsstyrelsens mandskab rensede de personer, som havde været i kontakt med den mistænkelige forsendelse, der var anledning til alarmen.

Som følge af terrorhandlingerne i Madrid i 2004 tog regeringen initiativ til yderligere at styrke Politiets Efterretningstjeneste (PET) med henblik på at sikre en fortsat gennemførelse og videreudvikling af den forstærkede indsats mod terrorisme. I forlængelse af ressourcetilførelsen er der blevet gennemført en ny struktur i PET, der bl.a. indeholder etableringen af en ny afdeling i PET, som er ansvarlig for forskellige former for forebyggende sikkerhed og sårbarhedsspørgsmål i forhold til den kritiske infrastruktur m.v. samt beredskabsspørgsmål. Dette initiativ sigter direkte mod en styrkelse af tjenestens koordinerende rolle med henblik på at styrke samfundets samlede robusthed og modstandskraft mod terror.

9. Forsvarets nye værnepligt – nye kompetencer på beredskabsområdet

Ved den politiske aftale om forsvarets ordning for 2005 – 2009 blev det besluttet at styrke totalforsvaret ved at etablere en totalforsvarsstyrke på ca. 12.000 soldater, der har gennemgået

en relevant uddannelse af ca. 700 timers varighed på fire måneder. Styrken er forpligtet til inden for de første tre år efter den første samlede uddannelse i forsvaret at stille sig til rådighed i op til tre måneder i forbindelse med løsning af totalforsvarsopgaver for det danske samfund, såfremt det statslige og kommunale redningsberedskab, forsvarets stående styrker og hjemmeværnet ikke er tilstrækkeligt. Totalforsvarsstyrken sikrer således, at samfundet råder over tilstrækkelig kapacitet til at imødegå større ulykker og katastrofer samt trusler mod Danmark.

Forsvarets behov er styrende for antallet af unge, der indkaldes til aftjening af værnepligt. Indkaldelse og rekruttering gennemføres ved, at alle unge mænd indkaldes, og alle unge kvinder inviteres til "Forsvarets Dag", hvor forsvaret præsenteres.

Totalforsvarsstyrken indsættes af de nye totalforsvarsregioner, der forventes oprettet pr. 1. januar 2006. Føringen af totalforsvarsstyrken gennemføres af en nyoprettet føringsstruktur bestående af ca. 900 reserveofficerer og befalingsmænd af reserven.

Uddannelsen af de værnepligtige gennemføres i moduler, der i videst mulig omfang integreres, og uddannelsen afsluttes med en kontroløvelse. De enkelte moduler, der består af både enkeltmands- og holduddannelse, omfatter:

- Grundlæggende militærtjeneste (krigens love, idræt, førstehjælp, orienteringslære, signaluddannelse m.v.)
- Feltuddannelse (lærer soldaten at optræde i et usikkert miljø)
- Småstyrkers kamp (bevogtning af mindre objekter)
- Hjælp til den øvrige del af samfundet (grundlæggende færdigheder inden for det civile beredskab)
- Introduktion til fredsstøttende operationer (indføring i dansk deltagelse i fredsstøttende operationer)
- Hvervning til hærens reaktionsstyrkeuddannelse
- Kontroløvelse

Beredskabsstyrelsen har i forbindelse med udviklingen af den nye totalforsvarsuddannelse bistået Hærens Operative Kommando med udarbejdelsen af planer mv. for dele af den fremtidige uddannelse af hærens værnepligtige. Bistanden har omfattet de beredskabsorienterede elementer i uddannelsen inden for områderne brand, redning og miljø.

10. Den fremtidige udvikling inden for redningsberedskabet

Der er med udviklingen af beredskabet efter 2001 sat fokus på alle former for ulykker og katastrofer, herunder terrorhandlinger, og på behovet for et helhedssyn på beredskabet, dvs. en bedre tværgående koordination og et tættere samarbejde mellem alle myndigheder med et beredskabsmæssigt ansvar. Det er regeringens hensigt, at tilpasningen af beredskabets kapaciteter til det aktuelle trusselsbillede skal fortsættes i de kommende år med henblik på at

sikre, at redningsberedskabet til stadighed kan levere netop det beredskab, som kan imødekomme det aktuelle behov.

Den fortsatte udvikling af katastrofe- og terrorberedskabet vil ske inden for den nye totalforsvarsramme og være baseret på det velfungerende daglige niveaudelte beredskab.

Det nye totalforsvarssamarbejde skal således sigte mod i endnu højere grad end tidligere at sikre, at de enkelte aktører inden for totalforsvaret er uddannet og trænet til at løse deres respektive opgaver i forbindelse med store ulykker og katastrofer i et tæt og velkoordineret samspil. Uddannelses- og øvelsesvirksomhed vil være nøgleord i denne udvikling, hvor hver enkel aktørs kompetencer og kapaciteter skal udnyttes, så følgerne af ulykker og katastrofer bliver afhjulpet hurtigst og bedst muligt.

For det sammenhængende, niveaudelte redningsberedskab vil den tekniske indsatsledelse på de store skadesteder være et væsentligt udviklingsområde. Det vil i den forbindelse være relevant at vurdere, om denne indsatsledelse lever op til tidens krav. Den fortsatte udvikling af Beredskabsstyrelsens resourcedatabase vil også i de kommende år spille en central rolle og bidrage til at sikre muligheden for at kunne trække på samfundets samlede beredskabsressourcer.

Erfaringerne fra de større ulykker har understreget behovet for at evaluere de store indsatser og dermed nyttiggøre de indhøstede erfaringer. Med det sigte at tilvejebringe flere og mere detaljerede oplysninger om årsager, forløb og håndtering af ulykker og katastrofer, er der i medfør af den politiske aftale om redningsberedskabet efter 2002 oprettet Kontaktudvalget for udredning og analyse. Kontaktudvalget er bredt sammensat med repræsentation fra de væsentligste beredskabsaktører. Under Kontaktudvalget nedsættes ad hoc udredningsgrupper, der får til opgave at evaluere redningsberedskabernes håndtering af udvalgte, særlige indsatser, som har givet særlige erfaringer eller har haft ikke-sædvanlige forløb eksempelvis større brande, sammenstyrtningsulykker, øvelser og lignende.

De større ulykker har ligeledes vist værdien af de frivillige i redningsberedskabet. Fokus vil derfor også være rettet mod en øget anvendelse af frivillige med beredskabsfaglige uddannelser på højt niveau. I den forbindelse vil udviklingen af en fælles statslig – kommunal indsatsstyrke på 300 frivillige ved Beredskabsstyrelsens nye frivilligcenter i Hedehusene være et centralt element. Den Frivillige Indsatsstyrke – DFI'en – vil sammen med den allerede etablerede DFI ved Beredskabsstyrelsens Center i Herning udgøre et godt supplement af velkvalificerede beredskabsfagligt uddannede frivillige, der vil kunne indsættes ved store komplekse ulykker og katastrofer overalt i Danmark og under international indsats.

Et andet væsentligt udviklingsområde for redningsberedskabet er deltagelsen i det internationale beredskabssamarbejde og udbygningen af kapaciteten til at deltage i alle slags internationale humanitære operationer. Ekspertisen inden for redningsberedskabet vil i endnu højere grad kunne nyttiggøres internationalt. Det vil kunne medvirke til at styrke Danmarks anseelse internationalt og samtidig forbedre mulighederne for nationalt at kunne drage fordel

af internationale erfaringer og kontakter. Redningsberedskabets operative indsatskapacitet skal således videreudvikles til også at kunne omfatte indsatser sammen med forsvarets internationale operationer.

Regeringen har ligeledes store forventninger til udviklingen inden for EU af et dynamisk civilbeskyttelsesinstrument, herunder til udviklingen af det ovennævnte modulkoncept, der reguleres af konkrete målsætninger og tidsrammer.

Udviklingen inden for den civile sektors beredskab vil bl.a. gennem den løbende og koordinerede overvågning og vurdering af samfundets sårbarhed bidrage som grundlag til at udvikle myndighedernes beredskabsplanlægning, bl.a. gennem udarbejdelsen af en enkel model for sårbarheds- og risikoanalyse. Regeringen sætter ligeledes med ”Et robust og sikkert samfund – regeringens politik for Danmarks beredskab”, den overordnede politik for beredskabsområdet, fokus på behovet for at reducere sårbarhed og opbygge robusthed for at kunne modstå de nye udfordringer og risici, som det moderne samfund står overfor.

Samlet set har Danmark i dag et velfungerende beredskab, men det er nødvendigt med en løbende udvikling af redningsberedskabet inden for den nye totalforsvarsramme med henblik på at sikre, at det samlede danske beredskab har den fornødne robusthed – såvel i forhold til nationale hændelser som i forhold til mulighederne for at yde international humanitær bistand.

Ved at satse yderligere på forebyggelse, vidensdeling, forskning og evaluering af indsatser samt ved løbende overvågning af sårbarheden i den kritiske infrastruktur udbygges grundlaget for en endnu mere koordineret udnyttelse af samfundets samlede beredskabsressourcer. Herved sikres et sammenhængende beredskab, og dermed det helhedssyn på beredskabet, som regeringen vægter meget højt i de kommende år.

Regeringens politik for beredskabsområdet

Som opfølgning på National Sårbarhedsudredning har regeringen i dag offentliggjort sin overordnede politik for beredskabsområdet med overskriften: ”Et robust og sikkert samfund - regeringens politik for beredskabet i Danmark”.

Politikken giver de overordnede retningslinier for det videre arbejde med at forebygge større ulykker og katastrofer samt håndtere større hændelser og konsekvenserne heraf.

Regeringen vil:

- Styrke koordinationen af den operative indsats på alle niveauer såvel nationalt som internationalt.
- Prioritere forebyggelse højt for at mindske samfundets sårbarhed og dermed øge robustheden, især inden for el-, tele-, IT- og transportområdet.
- Styrke beredskabsplanlægningen med særlig fokus på den dertil knyttede kommunikation i krisesituationer.

- Fastholde Danmarks velfungerende indsatsberedskab og løbende justere dette, så det til stadighed matcher samfundsudviklingen.
- Videreudvikle uddannelse og øvelser inden for beredskabsområdet.
- Satse mere målrettet på vidensopbygning og analyse.
- Mere aktivt inddrage den internationale udvikling og internationalt samarbejde i det samlede beredskabsarbejde.
- Udbygge og videreudvikle beredskabet mod CBRN-hændelser (kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare hændelser).

Regeringens politik på beredskabsområdet vil danne grundlag for en lang række konkrete initiativer og tiltag i 2005, herunder ikke mindst i relation til implementeringen af beredskabsforliget for perioden 2003 - 2006, af forsvarsforliget for perioden 2005-2009 samt opfølgningen på anbefalingerne i National Sårbarhedsudredning.

Regeringen har på det grundlag besluttet at:

- Tage skridt til at samle det statslige redningsberedskab og forsvaret yderligere.
- Etablere et fælles CBRN-institut.
- Etablere en national operativ stab.
- Etablere en international operativ stab.
- Forberede etablering af et nyt landsdækkende radiokommunikationssystem.